

Kurič
v letnom kine
Augustín
Dobrovodský

V záhradke jednej z novobystrických krčiem,
u Škorvagy na Gustových milovaných Kysuciach,
vidno čudný dendrologický jav. Prie lesnej jedle
a jablone sú prepletené tak, že v čase úrody to
vyzerá, akoby zrelé jablká padali z jedle. Myslím,
že je to výstižná metafora básnického naturelu
a dokonaného diela Augustína Dobrovodského.

Nie som Gustáv,
som Augustín

Kurič v letnom kine Augustín Dobrovodský. Tak a hneď na začiatku som si odhodil tromf, pointu a všetko som prezradil. To všetko málo, máličko, čo o Gustovi viem.

Nie, nie, nie. Viem o ňom oveľa viac. Napríklad, že nemal rád, keď ho volali Gustáv. Po zvolení Husáka prezidentom chodil po meste s ceduľou na krku, na ktorej stálo napísané: Nie som Gustáv, som Augustín. Mohlo by sa nám to zdať vtipné a bezpochyby to aj vtipné je, ako všetko, čo spáchal. Až na to, že išlo o „kejhák“, teda o hlavu, teda o život. To staré heslo undergroundu mal v žilách. Ak nejde o život, ide o hovno. Takže pozor, žiadny klaun, žiadny August z cirkusu.

Augustín Dobrovodský, jeden zo siedmich statočných. Ten, ktorého zabijú prvého. Pamätáte sa, ktorý to je. Spomínajte.

Keď som v Mexiku uvažoval, čo o ňom napísať, prišli mi na myseľ dva citáty – jeden je od básnika a grafika a mystika Williama Blakea z knihy *Svadba Neba a Pekla*: „Ak brány vnímania ostanú otvorené, zjaví sa nám všetko také, aké to je, večné.“

A druhý je od Aldousa Huxleyho: „Sebaláska má jednu nevýhodu, býva neopätovaná.“

Ako to súvisí? Gusto bol človek vnímajúci s dokorán otvorenými bránami a milujúci z celej sily svet a ostatných v ňom, bez ohľadu na to, aké to preňho môže mať následky v ústrety večnosti.

Kúsok nezrozumiteľné, ale ináč to napísať neviem.

Dívajte sa na chlapíka, ktorý ponúka činel hromu. Dívajte sa a otvorte brány.

Začína sa veľkolepé predstavenie toho najkrajšieho kuriča.

Kuriča v letnom kine –
Augustína Dobrovodského.



Ludolfovo číslo má na Brízgalkách inú hodnotu

Povedať, že Gusta poznali všetci, nie je až takým veľkým zveličením, ako by sa mohlo zdať. On totiž, hoci vravel, že „doma je externe a inde nikde“, bol všade. Všade, kde mohol uplatniť svoje nadanie a túžbu žiť slobodne, svoj jemný humor, svoju bezbrehú invenciu.

Pre každého bol Gusto, ešte tak Gusto Dobrovodský, ale že bol Augustín, to vedeli len niektorí. Pravda, aj tých bolo dosť, keďže, ako už vieme, poznali ho všetci. On sa k svojmu oficiálnemu menu hlásil, prinajmenšom deň svätého Augustína bol preňho dôvodom na malú oslavu (ale takým istým dôvodom bol vlastne každý deň). Traduje sa historka z kysuckých Brízgaliiek, ktoré mu boli druhým, či skôr paralelným domovom, že raz práve na Augustína naplnil zelené papričky jediným, čo mal v tej chvíli poruke – bravčovou masťou z nejakého zabudnutého kelímka. „Vyzerá to ako Ludolfovo číslo,“ povedal ospravedlňujúco, no v Gustových očiach popri zábleskoch spýtavosti („Dobré, nie?“) blľali typické veselé ohníčky.

Ten pohľad, taký charakteristický pre Gustu, navždy zachytil Dušan Hanák v dávnom

krátkometrážnom filme *Deň radosti*, keď Gusto na otázku, čo pre neho znamená hra, povedal tú pamätnú vetu: „Pre mňa znamená hra to, že aj keď prší, môže byť pekne.“ Čisté, kryštalicke životné motto, iné slová pre Jirousovo „hlavne, aby nezmizla radosť“.

Paradoxne, a vlastne pre Gustu úplne typicky, prvá kniha, ktorú mu kamaráti vydali k päťdesiatke, vznikala tak trochu mimo neho, akoby po nej túžili viac práve jeho priatelia. On „len“ písal tie verše, „robil obrazy z písmenok a slov“, a na to všetko okolo už nemal čas. Nakoniec ho mal ešte menej, než sme sa všetci nazdali, a druhá knižka vyšla už po jeho náhlej a veľmi skorej smrti.

Rovnako aj CD *Je mi tak dobre*, oživujúce Gustove divoké rokenroly či bluesový a folkový repertoár. Kto z nás si pamätá, že by Gusto odohral aspoň jednu pieseň do konca? Niekedy sa zdalo, že slová zabudol, inokedy zasa, že celý text ani neexistoval, akoby nemal čas zdržiavať sa jednou piesňou. Ved' ako sme si už povedali – hlavne, aby bolo veselo. A možno to bolo ešte inak, možno to bola pocta nedokončenosti, možno stačilo, aby bolo „nežne až sychravo akurát tak / na dobre nedokončenú báseň“.

Pravda, otázka miesta Dobrovodského básnickej tvorby v slovenskej poézii je na inú debatu, ku ktorej môže nesporne prispieť aj táto publikácia, sumarizujúca prakticky

všetko, čo napísal, či už to boli básne alebo texty k pesničkám. Samozrejmosťou súčasťou tejto knihy sú aj dva články renomovaného českého básnika Andreja „Nikolaja“ Stankoviča z oboch predošlých zbierok (*Smútok je smiešok a Spoločnosť prvotnopospolnospoločenských tancov*), v ktorých sa ako ich editor zamýšľa nad Gustovou básnickou tvorbou. Takmer ikonickou sa stala Stankovičova veta, že „básnik je ten, kto nastaví činel hromu“, pripomínajúca príhodu, keď kedysi za letnej búrky na Brízgalkách Gusto ponúkol hromu starý činel, priviazaný k najvyššej vetve starého buka.

A tak sa nemožno čudovať, že ten istý Stankovič, ktorý Dobrovodského uviedol aj do českého literárneho prostredia, s obľubou hovoril aj to, že Gusto by bol básnikom, i keby nenapísal ani jediný verš. A úplne inde a inokedy rovnako dávno povedal rovnakú vec inými slovami Dobrovodského kamarát, novinár v Toronte Aleš Březina: „Ja poznám Gusta ako básnika, nie jeho verše.“

Gusto celý život vymýšľal nové a nové, často bizarné happenings (skôr než mnohé z nich stihol zrealizovať, už ich sám prekryl ďalšími, ešte lepšími nápadmi), organizoval džezové karnebály či ochranárske aktivity, podieľal sa na príprave a nakrúcaní niekoľkých filmov Dušana Hanáka. Hoci vyštudoval sociológiu, živil sa ako kurič v bratislavských kotolniach. „Som tam, kde nie som / a nie som

tam, kde som / námorník na suchu / kurič
v letnom kine.“

V letných mesiacoch potom bol rok čo rok domácim pánom na Brízgalkách, kde sa hrebeňová horská lúka s niekoľkými cholvarkami stala vyhľadávanou oázou slobody pre neho i pre množstvo ďalších českých a slovenských spriaznených duší. Z undergroundu či disentu, z okraja oficiálnej či priam zo stredu neoficiálnej kultúry, ale aj ďalších a ďalších, všetkých, ktorí hľadali alternatívu. Jadrom však zostávalo bratislavské spoločenstvo, sformované v sedemdesiatych rokoch z podnájomníkov v pamätnom dome na Gorazdovej ulici, ktorého priateľské, kultúrne a neskôr aj svetonázorové zblíženie vyústilo do fenoménu, nazývaného aj gorazďácko-brízgalkovské prostredie. Gusto Dobrovodský bol jeho neprehliadnuteľnou a pevnou súčasťou.

Rozhodnutie nepodriadiť sa v „normalizovanej“ spoločnosti profesijným kompromisom, ktorým boli osobitne humanitné vedy nemilosrdne vystavené, vlastne logicky nadväzovalo na jeho zásadné postoje. Tie sa nebál deklarovať po augustovej okupácii Československa, keď spolu s bratom Petrom, Janou Plichtovou, Stanislavom Filom a ďalšími patrili ku skupine vysokoškolákov, ktorá v januári 1969 držala na počesť Jana Palacha hladovku vo vestibule Univerzity Komenského. Ukončili ju po piatich dňoch,

keď bratislavská palachiáda vyvrcholila dramatickým a políciou prenasledovaným protestným pochodom študentov, upozorňujúcim na upálenie sa Jana Palacha a na odkaz, ktorý chcel týmto odvážnym činom zanechať, a následnou tryznou v priestoroch školy. Takmer po polstoročí je málo známa fotografia z protestnej hladovky vzácnym pripomenutím činu, ktorý patrí v portfóliu Gustových aktivít na čestné miesto.

Raz, počas jedného z nekonečného množstva večerov a nocí pri ohni pod brízgalskými hviezdami, keď „na lúkach zavládol borovičkomír“, Gusto povedal: „Unikáme pred alkoholom na hory. Márne.“ Zásah krutej pravdy trval len okamih, ten známy nezbudnuteľný Gustov pohľad („Dobré, nie?“) a nákazlivý úsmev situáciu raz-dva prevrátili hore nohami, tieň obáv o vlastné zdravie rýchlo zmizol a znovu bolo veselo. Veselo s ním bolo stále, a zdalo sa nám, že to tak bude navždy.

Vlastne to tak aj je, akurát sa Gusto nedobrovoľne ocitol na novom pôsobisku. „Smrť mi smrdí a nebo nevoní / vydláždí Bože ďalšie poschodia / nebo a peklo je trochu málo,“ napísal kedysi, a dnes nik nevie, či svoju nespútanú radosť naďalej rozdáva v nebi, pekle alebo na niektorom z „ďalších poschodí“. Teda ak mu Boh vyhovel a stihol ich vydláždiť, lebo Gusto sa tam zjavil až príliš rýchlo.







To sú náhodou perfektné pesničky...
Brízgalky, začiatok 80. rokov.







Na bežkách je to z Koliby na Železnú studienku rýchlejšie. Alebo pomalšie?

I.



Augustín
Dobrovodský

.

Smútok je smiešok
(Výber z lyriky)